NAGY-KANIZSA, 1896. május 30-án. 22-ik szám. XXXV. évfolyam.

Előfizetési ár:
Egész évre . . . 5 frt — kr.
Fél évre . . . . 2 frt 50 kr.
Negyedévre . . . 1 frt 25 kr
Egyes szám 10 kr.

HIRDETÉSEK
5 hasábos petitsorban 7, másodszor 6, s minden további sorért 5 kr.

NYILTTÉRBEN
petit soronként 10 krért vétetnek fel. Kincstári illetek minden egyes hirdetésert 30 kr. fizetendő.

ZALAI KÖZLÖNY.

A lap szellemi és anyagi részét illető minden közlemény Ifj. Wajdits József szerkesztő-kiadó nevére czimzetten Nagy-Kanizsára bérmentve intézendők.

Bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok vissza nem küldetnek

A nagykanizsai „Ipar-Testület", „a nagy-kanizsai Takarékpénztár részvény-társaság", a „Kotori takarépénztár részvény-társaság", a „nagy-kanizsai- és galambokiönkéntes tűzoltó-egylet", a „nagy-kanizsai kisdednevelő egyesület" a „nagy-kanizsai tanitói járáskör", a „nagy-kanizsai keresztény jótékony nőegylet", „n.kanizsai izr. jótékony nőegylet", „szegények tápintézete", a „katonai hadastyán egylet" a „soproni kereskedelmi iparkamara" nagykanizsai külválasztmányának hivatalos lapja.

HETENKINT EGYSZER, SZOMBATON MEGJELENŐ VEGYES TARTALMU HETILAP.

Tanitóink.

Nagy-Kanizsa, 1896 máj. 30.

Úgy is nevezhetném őket, a nemzet *napszámosai*. Mert valóban napszámos munkát végeznek, de a legnemesebb anyagon, a fejlődő gyermeki lelken.

Az édes anya védőszárnyai alól veszik a kis gyermeket kezükbe, hogy fejlesszék, ápolják és megtermékenyitsék lelkét. Így gondozza a kertész is a csemetét, melyből később enyhülést nyujtó árnyékos fa leszen.

Szent ez a munka, mert e munkával teszik a Teremtő képére formált lelket valóban hasonlatossá Teremtőjéhez.

Igy nevelik emberben az embert. De nevelik benne másfelől a társadalmi egyént is, ki nem magára hagyatva teng ez életben, hanem emberek társaságában, embertársai javára él. Ők csepegtetik bele a kisded lélekbe, hogy ez a társaság szent kötelékekkel van egymáshoz kapcsolva, az emberszeretet kötelékeivel; ők gerjesztik fel az ártatlan szivben a szeretet tüzét az Isten, a szülők, az embertársak, a haza iránt.

Ezt a munkát végzik e napszámosok, de nem napszámba hanem tudással, odaadással, szeretettel.

Ezt a munkát végzik azok, kiknek munkásságát alig szoktuk figyelembe venni, annál kevésbé szoktuk meghálálni, s fájdalom, csak ritkán szoktuk még csak meg is fizetni.

Ezt a munkát végzik a mi tanitóink.

Ők alkotják társadalmunknak csendben és észrevétlenül dolgozó osztályát.

És mert csendben és észrevétlenül dolgoznak, azért nem szoktunk ügyet vetni rájuk.

Mindnyájunkért élnek, mindnyájunkért dolgoznak.

De az élet a maga rideg valóságával olyan gyakran utjukba áll, s midőn épp a legnemesebb hévvel dolgoznak másokért, akkor figyelmezteti őket, hogy gondoljanak magukra is, — hisz alig van *betevő falatjuk*.

Egy tanitó gyülésen voltam egyszer.

A gyülés végeztével egy öreg, tisztességes arcu, kissé félrehuzódó tanitóval álltam szóba. Ő egy szék karjának támaszkodva kelletlen hangon, mint aki már sokszor panaszkodott hiába, mondta el állapotát: 54 év óta tanitott, s most öregségére nincs miből eltartania családját. Végig néztem a kopott alakon, s láttam, amint egyik lábával aggodalmasan takargatja a másik lábán levő cipője lyukait.

Vigasztalni akartam. De egy könycsepp jelent meg szemeimben s én gyorsan elfordulva más dologra tértem át.

Ezt nem tudom felejteni soha.

Ez a kép lebegett akkor is előttem, midőn a nagykanizsai községi tanitóságnak a tekintetes Iskolaszékhez intézett folyamodását olvastam.

Harminc községi tanitó jajkiáltása ez, kik közül csak alig néhánynak van megadva a mód tisztességes megélhetésre, mig a többi se megszerzett képesítéséhez, se nagykanizsai tanitói állásához mérten meg nem élhet.

„A nélkülözések tengerének" nevezi e folyamodás a helyettes tanitó állást, és nem túloz.

Számitások igazolják, hogy egy intelligens, szerény követelésekkel biró, *nőtlen fiatal embernek* mindent beleszámitva *450 frtot* kell költenie a megélhetésre; *egy nős*, de csak egy gyermekkel megáldott ember *800 frton alul* itt nálunk meg nem élhet. — És a 30 tanitó közül *tizenhatnak* 500 és 325 frt közt váltakozik a fizetése és csak a legrégibb rendes tanitóé emelkedik, — lakás pénzzel együtt, — 650 frtra.

Azt hiszem, azt fölösleges ismételnem, hogy Nagy-Kanizsa drága város. — Azt is tudja mindenki, hogy nem a gazdag emberek fiai lesznek tanitókká. Már most ha idő szakad egy magára hagyatott fiatal ember, kinek nincs egyebe, mint fényes diplomája a zsebében, buzgóság és jóakarat a szivében, — nem a nyomorúságban töltött tanulói évek ujulnak-e meg előtte! De mig fiatal erővel, fiatal kedvvel mibe sem vette a tanuló évek nyomorúságát, — lesz-e tovább is ereje, lesz-e tovább is kedve küzdeni a nyomorusággal? Nem látja e be az ilyen fiatal ember, hogy kár volt ezért az életért anynyit küzdenie, tűrnie, fáradoznia. S midőn ezt belátja, mi történik akkor? Vagy kedve szegve kelletlenül végzi kötelességét, s a rábizott gyermekekkel nem fog törődni, — vagy ha még ifju erejét érzi, mindent elkövet, hogy meneküljön minél előbb a „nélkülözések tengeréből." Más városba folyamodik, — vagy más életpályát kezd.

Hogy mi haszon háramlik ebből a tanitás ügyére, mindenki beláthatja, — De legjobban kell ezt érezniök a szülőknek, kik legdrágább kincseiket féltheti az ilyen tanitók kezétől.

Reméljük, hogy az *Iskolaszék is* belátja ezt, — hisz tagjai közt *apák* is vannak.

A tanitók beterjesztették már folyamodásukat. *Csekélység az, amit kérnek: csak annyit kérnek, hogy megélhessenek.* Meg kell ezt értenie végre mindenkinek, ki városunk igaz érdekeit hordja szivén. Nem szabad e kérés teljesítése elől kitérni azzal, hogy nincs miből.

Kell lennie. — Egyébként a tanitók kérése alig okoz költségtöbbletet.

Mikor eltávoztak, vagy elhaltak egyes rendes tanitók, helyükbe helyettesek léptek. Igy megtakaritott a város 1150 frtot. Ez összeget alig kellene megkétszerezni, s már eleget lehetne tenni a tanitók kivánságának.

Mindössze *2237 frt 50 kr.* kivántatik, hogy tiszteségesebb helyzetbe jussanak. De ez is csak első évben volna ennyi. Mert az eddig itt működő tanitók közül *hárman* mar a jövő évben a 600 frtos fizetésbe lépnek amúgy is, ezeknél tehát csak egy évi különbözetről van szó. Jövőre tehát már csak 1936 frt 50 krajcár szükségeltetnék a fizetés emeléséhez. És igy fogyna ez évről-évre.

Látjuk tehát, hogy mily csekély összeggel elláthatnánk „városunk kulturájának 30 napszámosát és ezek családját a mindennapi kenyérrel és a legszükségesebbekkel."

Ezt kérik a tanitók az Iskolaszéktől folyamodásukban. Vegyék fontolóra az Iskolaszék tagjai, és gondolják meg, hogy nem alamizsnát kér városunk kulturájának e 30 napszámosa, hanem munkásságának, fáradozásainak *méltó díját*.

Tengeri forgalmunk.

Fiume, május közepén.

(—zker.) Ha Széchenyi István ma felkelne, s végigtekintene az ezeréves Magyarországon, a lélekemelő pompa láttára örömmel tapasztalná, hogy a mai nemzedék becsülni tudja azon nagyságot, ami „volt" — és ha megakadna magas tekintete itt a tengerparton, úgy büszkén vallaná meg hogy ime „van," s többé nem jóslat, hanem természetadta következmény, hogy „lesz."

Foglalkozzunk a „van"-nal. — Ez a mai nemzedék eleme, ez a lüktető élet. A társadalom testében az artéria: a forgalom, amely közvetiti az életadó nedvet, beforrasztja a sebeket. A tenger mint főér h o z z a ezt, és a vasuthálózat — akar csak a szétágozó erek — elhordják az egészséges államtest minden részébe és ugyancsak visszajuttatják a fölösleget.

És a mi főerőnk, az Adria, derekasan szolgálja a mi államtestünket. — Többkevesebb hevességgel lüktet a közvetitő erő, de mindig élettel teljesen.

A forgalom á l t a l á n o s képe mindig kielégitő, mert ha a mérleg egy helyütt meghibban kissé, a más oldalon emelkedik, amint az időszak igazitja.

Tekintsük tehát első sorban kivitelünk s azután behozatalunk jelen stádiumát.

Főcikkünk, a g a b o n a mint ilyen, minden igyekezet dczára sem vihető ki tengeren. Mindhiába a tarifapolitika és a nagyarányú Elevátor. — Ellenben egyéb mezei terméynek, mint a t e n g e r i, különösen (Olaszországba) és a b a b meglehetős élénken irányulnak Fiumén át. — Ezen cikkek aránylag csekély forgalmának egyik okául tekinthető a raktárak elégtelensége, és a meglevőknek adminisztrativ viszonyai, mely körülményen folytonos ujépitésekkel segitenek. — Ö r l e m é n y e i n k azonban épen ez idő szerint nagyon szép kivitelnek örvendenek. — A magyar malmok 0-ását ki nem szoritja a prairiek buzája. — De sajnos, csak ez az egy „type" az, mely a viteldijakat, egyéb közvetitési illetékeket kibirja, és uj piacokat szerez. — Az „Adria" Brazil járata csak ezért füzetődik ki. — Kimegy még k e m é n y i t ő is.

Reméljük, hogy ezen kedvező helyzet maradandó és emelkedő lesz.

Méltán vetélkedik a cerealiákkal a f a k i v i t e l. — Ezen cikkünkre a külföldnek egyenesen szüksége van, és ebbeli forgalmunk virágzásáról tanuskodnak a milliókat-érő árukkal telt kiterjedt rakódóhelyek és az e célra szolgáló „Baross"-kiöltő. — Köztudomású, hogy a d o n g a k i v i t e l t Fiume teljesen elhódította Triesztől és nagyon tekintélyes mennyiségben szállitja Fran-

TÁRCA.

Grock dalaiból.

I.

Elhagyott kis kert
Sivár, régi,
Mikor jön vissza?
Csak azt kérdi.

A nap sugári
Hervasztanak.
Benne a kis méh
Bánan zöng csak

Töled oly messze
Más kert virul,
Szemem ha látja
Könybe borul.

Óda tért csendbe
S pihenést lelt.
Vad virág nő ott
Szive felett.

II.

Puszta az erdő
Nincsen lombja,
A kopár ágnak
Nincs dalosa

Rövid az élet
Hosszu a sir,
Hervad a babér
Muló a bir.

Hervad a virág
Körója áll.
Örömünk holnap
Bánatra vál.

Nincs semmi örök
A nap alatt,
Az is alig kél,
Már lehanyl.

S égi üdve a
Szerelemnek
Csak addig tart mig
Ettemetnek

Forditotta: HALÁSZ MARGIT.

Nagy-Kanizsa város története.

Irta: HALIS ISTVÁN.

(Folytatás.)

Az 1599. évben pedig: „egy igazhitű török fogoly a kanizsai lőporos tornyot felrobbantotta s ezáltal néhány ezer keresztény disznót a pokol mélységes fenekére küldött, önmagát pedig a szintén ez alkalommal meghalt 170 muzulman fogolylyal együtt a paradicsomba juttatta." (Fejzi.)

Végre egy 60 ezer főből álló török és tatár hadsereg, 1600 évi szeptemberben, a Kanizsa közvetlen szomszédságában levő B a j c s a erősséget elpusztitván, minden oldalról körülkeritette Kanizsa várát.

A szorongatott várnak R u d o l f császár segitségére küldött 25 ezer katonát M e r c o e u r F ü l ö p lotharingiai herceg vezérsége alatt, de a vezér S z e m e n y e táján a M u r a mellett késlekedett. — Igaz ugyan, hogy miután Kanizsa kétségbeejtő helyzetét egy szökevénytől megtudta, eljött Kanizsa alá, sőt ütközetbe is bocsájtkozott többször, de végre is visszavonult s védelem és segitség nélkül itthagyta a csekély várőrséget a török martalékául.

A kétségbeesett őrség szökdösni kezdett s a vár többé ellenállani nem tudván, D a m a d I b r a h i m nagyvezér előtt kapitulált 1600. október 22 én.

Minthogy pedig a nevezetes végvárnak elvesztését m i n d e n á r o n megtorolni kellett: tehát kivégezték a várőrség fejeit, mint hazaárulókat, minthogy végső kétségbeeséseikben a törökkel pactáltak. P a r a d e i s e r G y ö r g y várparancsnok, ugy K u g l e r G y ö r g y zászlótiszt és helyettes kapitány mindegyikének levágták a jobb kezét s azután Bécsben a H o f-téren pallossal fejöket vették. N u z s P o n g r á c hadbiró és fóstrázsamesternek pedig előbb a nyelvét kiszakasztották, s aztán a bécsi G r a b e n-téren felakasztották, a kitépett nyelvet a bitófára feje fölé szegezték, s holttestét 3 napig a szabadon álló akasztófán hagyták.

— Kanizsa végvárában ezután török lett az ur, s innen mint biztos fészekből hosszu kilencven esztendőig zaklatta a szomszédos vármegyék lakósait.

A keresztény sereg sokszor megpróbálta visszafoglalni Kanizsa végvárát a törököt s az esztendők folytonos harczokban töltek el. (A többi közt az 1601. 1602. 1604. 1664. 1688. évek.)

II. Ferdinánd magyar király (még mint főherceg) 29 ezer főből álló nagy hadsereg élén eljött (1601 ben) Kanizsára, hogy a várból kiverje a törököt.

E seregben volt 13 ezer fényi pápai csapat, melyet VIII Kelemen pápa küldött segitségül Kanizsa várának a pogányoktól visszavételére.

Ezen hadjáratot dicsőitették az olasz és német egykoru könyvek. Pedig bizony nem volt érdemes. Ferdinánd csufosan megszaladt a török elől, hátrahagyva ágyuit, sátrait és podgyászait. Sőt otthagyta a nyomorult sebesült katonákat is minden védelem nélkül, martalékul a dühös töröknek és kitéve a rendkivül kemény tél miatt a bizonyos halálnak. A sebesült katonák (a mostani Felsőerdő és Békástói erdő között levő halmon) a fősereg háta mögött voltak sátorokban elhelyezve, — és ugyanott vesztek is el rettentő nyomoruság között. Ez a hely maig is katona-temetői dülő néven fordul elő a telekkönyvben.

Amint Fejzi irja, a keresztények mintegy ezer sátrat, sok zászló, ládát, szekeret, eleséget és hadi készletet vesztettek, s Kanizsa parancsnoka Hasrán bassa két hónapig éjjel nappal dolgozott, hogy a zsákmányt a várba szállithassa.

Ferdinánd gyalázatos megfutamodására a törökök ittasok lettek az örömtől és csuhajt kiabáltak Allah dicsőitése helyett. Stambulban pedig fényes diadalünnepet rendezett a szultán a kanizsai győzelemre.

De a kanizsai törökök ellen a legerősebb ostromot Zrinyi Miklós intézte (1664 ben,) ki Kanizsától 2 órai távolságban csak kevéssel előbb (1661. évben) épittette Uj-Zerin várát a törökök fékentartására és aki soha nem lankadó erélyleyl sürgette Lipót császárnál a kanizsai vár megvételét.

Zrinyi hadjárata is szerencsétlenül végződött. A keresztény sereg nemmagyar vezérei csunyán viselték magukat. Hohenloe gróf a fű nővése előtt nem akarta megkezdeni az ostromot, Strozzi Péter pedig, mihelyt hirt hallott török segitő-csapatok közeledéséről: a rögtöni elszaladást inditványozta. Hiában tiltakozott Zrinyi Miklós, hiában vágta földhöz elkeseredésében kardját hiában capacitálta a vezéreket: a keresztény hadsereg elvonult Kanizsa alul, bár a várból kiszökött keresztény foglyok hirei szerint a török várőrség még leglőbb 5—6 napig tarthatta volna magát. — (Zrinyinek a királyhoz intézett jelentése szerint, — Buchtler bajor tábornokot kivéve, — sem egyetlen tábornoknak, sem egyetlen tisztnek nem volt őszinte szándéka kiverni a törököt Kanizsáról.)

De még mindez nem volt elég. Montecuccoli gróf hadvezér a Zrinyi elleni vak gyülöletből kiparancsolta Uj-Zerin várából az őrséget és csupán németeket hagyván benn, ezek (nyilván előleges parancsra) a Kanizsáról jött ötven török elől elfutottak és Zrinyi erős várát gyalázatosan szellenség kezére játszották.

— Zrinyi Miklós! te ragyogó tünemény! hazánk ezeréves ünnepén hálával és szeretettel adózunk emlékezetednek!

Bosnia, Horvát- és Dalmátországok zsupánjai voltak elődei a B r e b i r i grófok, s a török mihelyt megjelenik Európa földjén, attól fogva a Zrinyi család soha nem szünő vitézséggel és elkeseredéssel viaskodik vele.

Mikor Zrinyi azzal foglalkozik, hogy Kanizsáról miként lehet kiverni a törököt, akkor már több mint 300 esztendő óta harcol nemzetsége a törökkel.

A költő édesapja Z r i n y i G y ö r g y

Lapunk mai számához fél iv melléklet van csatolva.

cia-, Olaszországba és Algirba. Puhafa ugyan most kevesebb megy a különben főfogyasztó Olaszországba, de ellensúlyozza ezt a tölgyfa minden alakban való terjedelmes nyugati exportja.

Meglepő mérveket öltött a honi cukorkivitel. Nyers állatpotban Olaszország, Anglia, sőt Amerika (kivált legujabban) képezik piacainkat, mig raffinált cukrot az európai Kelet szerez be tőlünk. Itt állandóan jókora mennyiségekben van transito beraktározva.

Nevezetes még a slavoniai cserkivonat, különösen Angliába irányuló exportja, ami ezen termény rendszeres előállitása mellett bizonyit.

Megemlitendő kiviteli cikkeink még a mai forgalom szerint az ásványvizek, melyeket Franciországban, Északamerikában becsülnek nagyra, továbbá pamutáruk és kész fémáruk.

A dolog természeténél fogva változatosabb képet mutat a bevitel tengeri forgalma.

Hála a filoxerának, a délvidék borai bőségesen jönnek fel hozzánk. Az olasz borok dominóló helyzete mellett mindinkább kiemelkednek a dalmát-balkáni és görög szigetborok, melyek garmadával lepik el tekintélyes nagyságú hordókban a „punto franco" rakhelyeit (a tengervíz veszélyes közelségében.) — Ezen cikkben nagyon virágzik a Fiumében oly honos bizományi üzlet, ami a kereskedőknek ugyan javára, de az általános üzleti szellem rovására történik.

A déligyümölcs (agrumeu) idény már hanyatlik. Az ezidei termés kedvezőtlenebb volt előzőinél, s e körülményhez hozzájárulván Olaszország politikai viszonyai, e cikk árai általában magasak.

A „Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság" sikeres törekvéseinek köszönhető, hogy kiöltönk a kávéüzletben mindinkább függetleniti magát Triesztől, bár e tekintetben még gyönge hajtás, a trieszti pláne a hamburgi piachoz képest. Az emlitett társaság itteni fiókja a „Kereskedelmi Muzeum"-mal együtt igyekezettel lancirozza ezen üzletet, s modern berendezesü selejtező és szállitmányi raktárral rendelkezik.

Részben az itteni, részben egy nagyobb budapesti magán rizshántoló részére ujabban nagyfoku direkt beszerzések történtek Indiából nyersrizsben. Megjegyzendő, hogy leginkább angol vállalatok hajói hozzák e terményt s igy malmaink csekély mértékben szolgálhatják a monarhia hajóvállalatainak érdekeit. A kezelés itt oly praktikus, hogy a mennyiségbeni átvételnek kiküszöbölhetők vannak akadályai. Hasonló módon kerülnek hozzánk a juta, gyapot, és némi állati bőrök. Különösen az első cikket szerzi be a Lajtaujfalusi fonógyár egész „charterparty*) számra és tizezrekre megy az utolsó hónapokban behozott bálok száma (57 bál — 1 waggon.) — Másodrendű emellett, de mégis megemlitendő a vitorlásokkal importált tengeri fű (afrik.)

Egész ujkeletű, s máris nagyon kiterjedt egy itteni nagy raktárvállalat által kezdeményezett egyptomi hagymaüzlet. Itt is Trieszt ellensúlyozásáról van szó, ami, az eddigieket tekintve, sikerülni is látszik. — Magán a termelő helyen beszerezve, a vállalat olasz és Lloydhajókon zsákokban teljes rakományokat hoz fel és az itteni kezelés után waggonszámra szállitja szét Ausztria-Magyarország, Orosz és Németország fogyasztóihoz. Az arabs termelők hagymája (a mienktől eltérőleg, sárga) állitólag bőségesen birja a belföldi termék előnyeit, és a körülményes beszerzési mód dacára árai nagyon mérsékeltek.

Többrendbeli okból azonban szúrja ezen ügylet itteni kereskedői körök szemét, mely körülmény azonban kevésbbé fog ártani annak, mint az Egyptomban most uralgó — járvány.

Növényi termékek közül még a dohány és gyantabehozatal érdemel emlitést; az előbbit bálokban szállitják a honi gyárakba.

A mult téli hónapokban meglehetős sok mazsolát és aprószőlőt importáltak, és pedig igen szép minőségben.

Az ásványtermékek sorából főleg behozatnak: nyersvas vagy félig feldolgozott vas- és acélrudak Angliából a magyar kohókba — Utóbbi időkben sokat emlegetik itt egy magas olvasztókemence létesitését, amely terv ténynyé váltával ismét Trieszt húzná a rövidebbet.

Kőszén szintén Angliából, főleg a magyar királyi „Adria" számára mely társaság a részvényesek veszélyeztetése nélkül) nem használhatja fel hazai termékeinket. Azt azonban kivivta az angoloktól, hogy saját hajóin hozza, — mintegy rekompenzacióképen ezen anyagot.

Kénkovand Spanyolországból angol gőzösökön a vegyi üzemekbe.

Chilisalétrom érkezett egy elsőrangu dán vitorlással és a „gabona" elevátor caissonjaiban helyeztetett el.

Kőolaj Kisázsiából az itteni fluomitógyárba.

A hajóforgalom általában szemlátomást emelkedőben van, a mit tanusit egyrészt az idegen lobogós szaporodása, másrészt az „Adria" menetei nek mindinkább táguló köre. E társulat 25 elsőrangu gőzöse alig győzi a forgalmi követelményeket kielégiteni, s a társaság cartellszerződésben is van nagy angol „Line"-kkel is rheederekkel (Cunard, Leyland, Wilson, Bailey stb.) A „M. Lesz. és Pv. Bk. Közraktári Vállalata" kezelése alatt álanak a „Navigazione Italiana" menetei és az „Osztr. Lloyd fiókjának is bőséges dolga akad. A „Magyar-Horvát-Hajóstársaság" kisebbszerű, de kitűnő modern gőzösei kiválóan szolgálják a távolabbi parti közlekedést. (Dalmácia, szigetek, Isztria, Velence.) Hasonló célja van a Schwarz és Tsa cég hajóiratainak. A vitorlások közt legtöbb az olasz, de ezépszámu a görög s oroszoké is, sőt amerikai is kerül.

A kikötőépitkezések egyre terjednek, különösen a part nyugati részén, s a hajógyárat is igyekeznek ujból feltámasztani.

Ha végigtekintünk tengeri emporiumunkon, úgy azon erősitő tudatot nyerjük, hogy ez biztos eszköze azon emelkedésnek, mely a magyart „méltón, régi szép nevéhez" az uj ezredévbe büszkén fogja átvezetni. — Hibák és hiányok ugyan észlelhetők némely téren, de az alap egészséges és kivánjuk, hogy jóléte teremtsen.

*) Az egész hajó kibérlésére vonatkozó szállit. szerződés.

---

is mindig Kanizsa megvétele fölött tusakodik álmatlan éjszakákon. Sohasem pihen. A kormány adós marad a badi nép fizetésével, de Zrinyi György (épuzy mint később fia Miklós) a magáéból fizeti őket. Saját maga beoson mint faáruló paraszt Kanizsa várába, s kikémleli az erős várat. A török megtudja s rettegve várja támadásait a jól megerősitett, ágyukkal sűrűen megrakott várfalak mögött.

A kanizsai török sokszor feldulja Murakőzt, de a Zrinyiek is verik zaklatják őt még béke idején is.

Samil basa, Kanizsa ura, egyik jeentésében keservesen panaszkodik a budai basának, hogy Zrinyi emberei sokakat leöltek.

A csáktornyai vár termei és folyosói félholdas zászlók-, görbe török kardok-, tatár kézijjak- és a töröktől elvett egyéb diadaljelvényekkel vannak disz gyanánt tulhalmozva.

Zrinyi György a harmincéves háboruk elején meghalt 28 éves korában. Állitólag az uralkodó járvány lepte meg s ez okozta halálát, de a magyar nép Wallenstein fővezért gyanusitja, hogy megmérgezte retekkel.

Apja nyomain halad Zrinyi Miklós.

Zala és Somogy főispánja, horvát bán, kir. kamarás, főlovászmester és légrádi főkapitány volt Zrinyi Miklós a költő, kinek nemzetsége a bibliai Japhetig visszamegy s ki nemhiában viselte a Zrinyiek hires cimerét, a röpülő sasszárnyakat, mert dicső égétől, vitézségétől, zengett egész Európa, ragyogó érdemei elismeréseül, önzetlen nagy szive megjutalmazásaul VII. Sándor pápa emlékpénzeket veret, és ő az egyetlen magyar vitéz, kinek tiszteletére Európa országaiban még életében egyházi körmeneteket tartanak.

Zrinyi Miklós Kanizsa visszavételének tervével kel fel ágyából és azzal fekszik le. A bécsi hadi tanács gyülöli őt, miként gyülölte apját, öregapját és minden elődét.

De Zrinyi Miklós mindezek daczára ernyedetlenül zaklatja a törököket, kik egyszer majdnem elfogják, mikor a kanizsai vár alatt kémkedik 2 szolgája kiséretében. (Néhai Ipolyi Arnold püspök ennek a történeti mozzanatnak megfestését ajánlta a magyar festők figyelmébe.)

.... És a hősök hősét, az édesszavu költőt, — ki a németnek nagonkiuti erőszakoskodását látva, kétségbeesik nemzetének jövője felett s elkeseredve azt irja, hogy nincs már a magyarnak más választása, ha a német iga alul szabadulni akar, mint Amerikába vándorolni, — összeesküvéssel vádolja halálos ellensége Montecuccoli fővezér, s megidézik Bécsbe.

(Vége következik.)

Kiállitási séták.

— Saját tudósitóktól. —

Ott pompázik a gyönyörű mű hazánk szivében és öröm tölti el minden magyar keblét, hogy kiállitásunk sikere nem maradt el. Maga ő felsége, koronás királyunk már többször megtekintette és mindannyiszor legmagasabb megelégedését nyilvánitotta. És ezt a kitüntetést meg is érdemli ez az ezer év emlékére létesitett s jóformán kizárólagosan magyar kiállitás, mert az intéző körök gondoskodtak erről, hogy a nemzeti munka méltó keretben legyen bemutatva.

Egy családi ünnep ez, Magyarország hat hónapig tartó családi ünnepe, amelyet a magyar nemzet, a magyar nép örömmel ül meg, örömmel annál is inkább, mert kevés nemzetnek jutott osztályrészül, hogy fennállásának ezredik évét ünnepelhesse. És összegyűl majd közelből és távolból a magyar és az idegen, hogy bámulja, mit létesit az emberi elme, s hogy megelégedést vigyen haza a magyar, s nagyrabecsülést a magyar iránt vigyen haza a nem magyar.

Tisztelet adassék annak a nemzetnek, mely annyi balszerencse közt s oly sok viszály után, külháboruk és belső versengések, nemzetségi és faji gyülöletek daczára ezer évig fentartotta magát, és tisztelet adassék azoknak az intézőknek, kik ez ezredéves emlékünnep méltó meg ünnepléséről gondoskodtak.

Városunk és vidékünk lako sága is bizonyosan készül a kiállitás megtekintésére, és igy hasznos szolgálatot vélünk teljesiteni, midőn a kiállitást illető tájékozó cikkek sorozatát megkezdjük.

Hogy ismertetésünk minél szakavatottabb legyen, felkértük Hazai Hugo budapesti hirlapiró kollegánkat s lapunk rendes tudósitóját, — kinek nevét lapunk olvasói már régebbről ismerik, — a kiállitás rovat szerkesztésére, s igy módunk lesz minden számban a kiállitás ismertetését hozni. Ismertetni fogjuk az összes pavillonokat, — ha nem is aprólékos részletességgel — (vaskos köteteket lehetne erről irni, s mindez kevés lenne,) de mindenesetre ugy, hogy a kiállitást látogató közönség ismertetésünknek hasznát vegye.

A kiállitás megtekintésének első alapfeltétele: ne takarékoskodjunk az idővel. Egy napra eljönni nem érdemes. Gondoljuk meg, hogy a kiállitás 520.000 négyszög méter terletet foglal el s ebbe az állatkiállitás nines be'eértve,) hogy e területen 280 épület van — s nem kiesiny épület! — hogy 23 00 körül van a kiállitók száma! És a kiállitott érdekesnél érdekesebb tárgyakat egy nap alatt még futólag sem lehet megtekinteni, no már pedig amit itt láthatni, azt nézze is meg mindenki, mert a legutolsó csavarig hasznos és tanulmányos dolgok ezek, s kár lenne csak egy csarnokot is elkerülni, mert nines pavillon, a hol mindenki ne találna valamit, ami őt érdekelné.

A pesti ut pedig sokba nem jön. A déli vasut 14 napi érvénynyel biró 50% al mérsékelt menettérti jegyeket ad ki, s igy ezt a költséget nem lehet számitani. A pesti tartozkodás persze, hogy nem olcsó, de hát állapodjunk meg ennél a szónál egy kicsit.

Azt már régen tudjuk, hogy ahhoz kiállitásra sem volt szükség, hogy Budapest egyike legyen a kontinens legdrágább városának: az volt mindig. És hogy az az óriási befektetés, melybe a kiállitás jött, veszteséggel ne járjon, az árak némileg, de mérsékelten fel vannak emelve a kiállitási helyiségekben. Mérsékelten mondjuk, mert ha egy pohár kanizsai sört Budapesten a kiállitáson 12 krért mérnek, egy csésze kávét meg 20 krért, — hát az még elviselhető. Természetes, hogy vannak drága helyek is, a francia konyhában a legolcsóbb eledelből egy porció 1 frt 50 kr. De hát hisz mi úgy se oda megyünk: rendes ebédet pedig 80 krajcárért bárhol kapni.

És a lakásokkal sines másképp.

Persze, hogy az „Angol királynőben" nem adnak 1 frt 50 krért szobát. De adnak másutt — olcsóbbért. A főváros hatósági lakás irodát rendezett be, mely a keleti és nyugati pályaudvarokon fiókirodát tart. Itt nyilván vannak tartva azon magánosok lakásai, kik szobát vagy ágyat kiadni hajlandók. Megrendeléseket ez az iroda levélben is elfogad. Azonfelül tömeglakások vannak berendezve, hol egy-egy nagy iskolateremben 10—20 ember lakhatik. Fizet 42 krt egy napra. Ezért kap egy berendezett vaságyat; szék, pole, ruhafogas, mosdó és irókészlet rendelkezésre áll; a lábbelijét kitisztitják, a podgyászát megőrzik. Akinek külön fülke kell, 90 krért kaphat. A foldmives és munkás nép számára a kiállitás mellett barakk épület, itt 10 krért kap egy személy napiszállást, s a barakkal kapcsolatosan népkonyhát állitottak fel, hol ugyancsak 10 krért egy tál meleg ételt kapni.

Ebből kitünik, hogy okkal-móddal ki lehet jönni kevés pénzből is.

A kiállitási terület a városon kívül van, s igy gyalog sines nagyon messze, de jobb valami közuti közlekedő eszközön kimenni, mert elfáradni ott bent is elég időnk lesz! Villanyos vasut (föld alatt és föld fölött) lóvaspálya, társaskocsi egy pár krért (6—10 kr. a távolsághoz képest) kiviszi az embert.

A kiállitás reggel 8-tól éjjeli 11-ig van nyitva. A pavillonokba délelőtt 9-től esti 6-ig lehet bemenni. Belépti dij hétköznap reggeltől esti 7 óráig 50 kr. azontúl 20 kr. Vasárnap 30 kr a belépő dij. Tértj jegy nines. Vagyis aki kijött a területről előbbi jegyével, vissza nem mehet. Kutyákat bevinni nem szabad, úgy szintén el van tiltva, csomagok bőröndök bevitele, ezek a főbejáratnál levő ruhatárba leteendők. Megőrzési dij 10 kr. Dohányozni egy pavillonban sem szabad, azonban a szabadban meg van engedve, kivéve a falu területét, hol ott áll a falusi tábla

PIPÁLÁS ÉS KOLDULÁS TILOS.

Ha valahol megakad a látogató és nem tud eligazodni forduljon csak a kiállitási vagy rendőri közegekhez. Mindenütt előzékeny utbaigazitást nyer.

Posta, táviró, telefon és rendőrségi hivatal is van a kiállitás területén.

Általánosságban ennyiben végezve, csak még azt jegyezzük meg, hogy 6 órakor nem kell kiszaladni a kiállitási területről. A corso akkor kezdődik és az iparcsarnok előtti téren a főváros szine java ad egymásnak találkát; este a szines szökőkut pazar fényű játékában gyönyörködhetünk, minden oldalról szól a zene, szóval élvezet ott lenni

---

Válasz.

Kis-Komárom és vidéke történetéből.

Irta: CSIRE ISTVÁN n.-bajomi lelkész.

(Folytatás és vége.)

Ha valami capitale találtatik, az olyan hoz a magistratus nyöl praedikátorokon, mestereken és deákokon kivül.

Ha az presbyter városban, faluban vagy praesidiomban illetienül viseli magát, egy néhány intések után ha nem jobbul, depoulják és ugyanaz presbyterium előtt s mást választanak helyette avagy helyében.

Minden héten nem egyszer, de toties quotier ha mi történik, vagy esik oly istentelen s elszenvedhetetlen dolog, az külső presbyterek tartoznak a praedikátornak volta szerént megjelenteni. — Egyébaránt de occultis ecclesia non judicat. Ha pedig elmulatja az külső presbyter szántszándokkal és a praedikátor eszében veszi, az olyant ugyan az presbyterek előtt szólitja meg róla, hogy máskor ne legyen. Interim az reus sem megyen szóllitatlan el mellette.

Pápán numero 24 presbyter vagyon az külső rend közül, nemes és polgári személyek istenes bőcsületesek.

Kis-Komárban az szerént 24, kik közőtt Könczöl Mihály Somogyvármegye főszolgabirája, Bornemisza András vármegye assessora, Botthyánl László, Csabay György százados vajda, értékes, jószágos emberek; azonkivül Ropoly Farkas, Cepeli Gergely, Karácson Tamás, bőcsületes értékes kereskedő személyek, az sereg birája is és többek etc., kik az magistratus törvényszékiben is tisztviselő assessorok.

Az Kiskomár városában is és galamboki városban, mely filialison nro 20 vannak birákbul, tanácsból állók.

Körmendi seniorságban az szerént tudom kgimes asszonyom, hogy nemesi rendbül katona rendbül és polgári rendbül áll, mivel Botthyányi Ádám főgenerális ő nga praesidiomos helye, három rendbül áll. Nevek szerint kik legyenek, nem tudhatom, mivel tőlünk távol.

Püspök uram és senior uraim inspectiójok alatt minden városban, falukban megvannak a presbyterek, kik az ő honjokban rendesen és istenesen vigyáznak az külső rendekre.

Ha generalis vagy patricularis synodus leszen valamely helben, ez ilyen presbyterekbül választnak istenes és emberséges legatusokat, kiket is püspök uram két rendből álló praedikátori és hallgatói számos öszvegyült sereg előtt publice igen megexaminál és ugy a függő causákat az articulusok szerint decenter discutiálja senioriral, proseniorival és presbyterivel együtt. Az praedikátorok dolgain kivül, melyek csak szintén forum spiritualét concernálnak, az külső nagy értelmű bőcsületes presbyter uraim közül is admittáltatnak s azok is voxolnak az olyan külső causákban etc.

Blasius Nagy-Maráczy minister ecclesior oppidi Kiskomariensis, m. p.

Ime ezekben megtalálja Juk József ur a felvilágositást ama nyilatkozatára is. „Az adatok összegyűjtése nekem még nem sikerült, mert egy hosszu hosszu idő még bizonytalan előttem." Hiszi vagy nem hiszi: ama hosszu-hosszu idő — pár századig — a protestantismusi.

Hiszen a veszprémi r. kath. egyházmegye Schematismusa szerint (ezt csak hitelesnek tartja Juk ur?) a kiskomáromi r. kath. egyház kezdődött 1695-ben, anyakönyve vezettetik 1736-tól; a galamboki pedig 1803-ban alakult, még az ujra alakult reformátusnál is 12 évvel később; tehát a kérdéses időszakban, a reformationak itteni virágzása idején bizony nem voltak itt sem plebanusok, sem plebániák, és hogy a galamboki temetőben látható ron, református templom és az ott talált harang, mely ujra öntve ma is a ref. templom tornyában hivja a hiveket istentiszteletre: a régi reformátusoké volt. Az a hiteles történelmi adat pedig, hogy „Sz. István a zalaári apátságot 1019-ben megalapitván, a több községek között Kolumbak dézmáját is ajándékul adá" (monasterologia,) Galambok nevének Colon-Becck (Beck colonja-ból) való származását alaptalan mesének decralálja.

Még csak annyit jegyzek meg, hogy Németh István pápai theol. tanár s egyházkerületi levéltáros urnak f. 1896. évi márcz. 21-én kelt, hozzám intézett levele szerint a ref. egyes. egyháznak amaz ereklyéje, a sokat emlegetett kiskomáromi régi Mátrikula bizony megvan, kezdődik 1623. márcz. elején, végződik 1715. november 11-én a szentgróti bejegyzéssel. A ki kételkedik az itt közölt adatok hiteleségében, ha nem resteli a fáradságot: menjen el Pápára s hasonlitsa össze azzal a hiteles és egyháztörténelmi szempontból rendkivül becses Codexszel.

Közli: HALÁSZ IMRE lelkész.

CSARNOK

Nézetek.

Nagyon eredeti, hogy egy és ugyanazon dologról homlok egyenest ellenkező vélemények vannak, de még eredetibb volna megtudhatni, melyiknek van igaza, — pl. két pörösfél — ha külön ki lesz hallgatva, ugy tünik fel, mindegyiknek igaza van, — ép azért ha, a vélemények gyűjtve lennének vagy szavazatok, tán eldönthető lenne, melyik a helyesebb felfogás.

*

Aztán el ne maradj öcsese a csütörtöki jourról, legalább legyen több tánczos, hogy a lányok ne unatkozzanak — milyen páratlan jóság, mikor a házi asszonynak minden irányban, annyira kiterjed a figyelme, de milyen jó gondolat is volt kitalálni azt, hogy bizonyos időben, a kiválasztott jó barátok majd egyik, majd a másik helyen össze jönnek, egy kis ártatlan plausra. — Nagy költséggel nem jár — mert egyéb thea, sonka- és kuglófnál nem lesz feladuva, valóságos folyamodvány kell hozzá, ha valaki még pl. vagy hideg sültet, vagy esetleg egy kis frissen sült kremrétest akar földadni, aztán a kötés el ne maradjon, (mindaféle hasznot hajtó dolog) elhozzátok veletek, mert ugy könnyebb a beszélgetés, a pauzákat pótolni lehet vele, — (habár beszéd közbe olyant senki ne keressen.) Össze is jönnek szépecskén, hisz Fehérék jourja elengedhetlen, mert ott mindenki csak is jól mulat fiatalja, örege, a házi asszony minta minden tekintetben, — figyelmes, még arra is néz, hogy az uj tánczot, ki még kevésbbé gyakorolta be, még sokszor megismételje, — hogy bele jöjjön, — ki kerül a tagok közül minden, a gyönyörű ébenfa zongorához oda ül egy remekül játszó jogász. — s oly érzéssel zenditi rá, hogy a nénikék egy perczre elhalgatnak, pedig azra ok kell, — s nem győznek eltelni, a kis Gerófy Julcsa nézésével, a mind tánczra indul. — Milyen kedves kis lánynyá

Folytatás a mellékleten.